

بررسی اثرات زیست محیطی فرسایش خاک در حوزه آبریز سد کرخه

مجتبی اردستانی^۱

محمد محمدی^۲

چکیده:

حوزه آبریز کرخه با بیش از ۵ میلیون هکتار وسعت، انواع بیومها و اکوسیستمهای کشور، اعم از کوهستانی، دره ای، تالابی، دریاچه ای، رودخانه ای و مانند اینها را در بر گرفته است. اما در چند دهه اخیر، روند رو به تخریب این نواحی ادامه حیات را برای محیطهای طبیعی، اجتماعی و انسان ساخت پیرامون حوزه، مشکل ساخته است. فرسایش خاک بعنوان مهمترین عامل مخرب فعال در سطح حوزه، بر تمامی بخشهای محیط زیست منطقه تأثیر بنیادینی نهاده است. در این مقاله که حاصل یافته های پژوهشی برای شناخت و بررسی پیامدهای زیست محیطی فرسایش خاک در حوزه آبریز کرخه است، نخست گستره حوزه به پنج زیر حوزه، چهل و هفت دشت و ۲۷۴ محدوده مطالعاتی تقسیم و سپس براساس پهنه بندی شیب، جهت و ارتفاع زیر حوزه ها، اطلاعات مربوط به فرسایش دامنه ها و رسوب شبکه هیدروگرافی محدوده های مطالعاتی برای ۲۷۰ رودخانه کوچک و بزرگ حوزه تعیین گردید. برای محاسبه میزان پتانسیل خطر فرسایش، از میان روشهای تجربی متداول، روش PSIAC به سبب داشتن بیشترین ارتباط با شرایط زیست اقلیمی حوزه، انتخاب در مطالعات صحرایی بکار گرفته شد. پس از اتمام مطالعات فرسایش خاک، براساس روشی مبتنی بر تشریح مقایسه ای وضعیت فرسایش خاک و تخریب محیط زیست حوزه، نحوه ادامه این روند در آینده، نمایان گردید. در این میان، کاهش تنوع گونه ای در جوامع گیاهی و جانوری، کاهش حجم منابع آب زیر زمینی، افزایش وقوع سیلابهای ویرانگر، طغیان و گسترش آفات گیاهان زراعی مانند سن گندم و تغییر بنیادی در محیطهای اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی ساکنان حوزه به سبب افزایش مهاجرت به مناطق دیگر، از جمله مهمترین مظاهر تخریب وابسته به فرسایش خاک حوزه در آبریز کرخه شناخته شدند. در پایان، برای کنترل عوامل فرساینده و احیای توان از دست رفته منابع اکولوژیکی حوزه آبریز کرخه، پیشنهادهایی برای اجرا ارائه شده است.

کلمات کلیدی:

فرسایش خاک، حوزه آبریز کرخه، اثرات زیست محیطی

^۱ مجتبی اردستانی، عضو هیئت علمی دانشکده محیط زیست دانشگاه تهران

^۲ محمد محمدی، کارشناس وزارت نیرو